

Un procés a Girona

1979: "Un país que mai no havia pensat en el dret a l'educació per a tothom".

ALFONS MARTINELL I SEMPERE

Quan reflexiones que t'has fet gran, tant personalment com professionalment, al costat d'en Quim, i aquest ha desaparegut sobtadament, la impotència no m'impedeix tenir la satisfacció d'haver pogut compartir molts moments al seu costat, al llarg de quasi 20 anys, com a amic i com a company en el treball.

En un primer pla, em sorgeix un sentiment d'agraïment per tot el que he rebut de la nostra relació, fent camí de costat en aquesta última etapa en la quotidianitat del treball a l'Ajuntament.

Com em deia abans de l'estiu, aquí a Girona ens "hem fet grans". Per tant aquesta petjada deixada aquí representa un aspecte molt important dels darrers anys de la seva vida.

Per això, deixeu-me relatar alguns dels propòsits en què es va plantejar el seu treball a l'Ajuntament de Girona i altres projectes realitzats en aquest període.

De més enllà del Tordera

Quan li parlava del projecte que s'intentava realitzar a Girona, manifestava un interès fora de mida, comú en ell.

Aquest interès es va tornar ràpidament una possibilitat real amb la seva incorporació al costat de la gent que intentàvem un canvi en el departament de Cultura. No ho vaig creure fins que es va assegurar al meu costat i vam començar a fer feina.

Aquest fet em va provocar dues reaccions; en primer lloc es perfilava que anàvem a fer quelcom d'important, perquè si una gran

qualitat tenia, era la d'aixecar el nivell de les coses, de recollir les intuïcions i convertir-les en propostes, de construir un discurs o un disseny de les realitzacions. Per un altre costat, cal dir-ho, vaig sentir l'escalfor de la companyia, del debat i l'elaboració en comú.

En Quim comprenia perfectament la dificultat d'aquesta tasca, i en la seva proposta de projecte de treball deia: "No conec gaire Girona, els problemes cabdals que té plantejats, la situació real de la qüestió educativa ni dels recursos materials humans i institucionals de que dispo.

"Igualment, desconec les peculiaritats dels gironins i, com a representant de Can Fanga, parlo el meu llenguatge, que em serveix per explicar-me però, no ho sé, per fer-me entendre."

Aquest fet dels que hem vingut de més enllà del Tordera, representa un aspecte important a reconèixer. En Quim aporta una visió i experiència diferent en el context de l'Educació i la Cultura a Girona, es provoca una confrontació de plantejaments amb una visió fresca i a vegades desinhibida de la il·lusió de fer-se un lloc, d'aportar el seu discurs al desenvolupament de la ciutat. Això que ara en diríem una ciutat oberta, un espai de trobada, d'intercanvi, es va produir entre el projecte d'Educació del primer Ajuntament democràtic i l'experiència del seu treball a l'Escola de l'Esplai, a l'Escoltisme, a Rosa Sensat, a l'Escola Costa i Llobera, a l'Escola de Mestres de Sant Cugat, i a l'Ajuntament de Barcelona. Entre una aportació vinguda de Barcelona i la ciutat de Girona, en un intercanvi que va impulsar amb més força i pes institucional, com és la relació amb la Diputació de Barcelona amb la realització de l'exposició d'Ecologia i el Centre de Recursos Culturals, on estava realitzant una tasca de formació de gestors culturals.

Si el treball realitzat és fruit de tot un equip de persones que han esmerçat un esforç considerable per tenir uns serveis moderns per al ciutadà de Girona, en Quim hi ha aportat un nivell de rigor, exigència i reflexió que sense ell no s'hauria

aconseguit. Cal que ho tinguem en compte i seguint el seu tarannà no mirem gaire el passat i ho plantejgem amb ganes de millorar-ho.

La ciutat com a espai educatiu

Amb aquesta aportació s'incorpora de ple al treball en la funció pública, deixant la comoditat de la docència i entrant en la contradicció de donar resposta als greus problemes d'unes institucions democràtiques que naixien amb els dèficits d'un país que mai no havia pensat en el dret a l'educació per tothom.

La reflexió realitzada sobre l'educació en el lleure i en l'escola, es plantejava com una necessitat de relacionar-la amb la ciutat.

La ciutat ha de ser un espai educatiu, ha de procurar oferir als nens i joves totes les seves possibilitats. Hem de fer que la coneguin amb més profunditat, pel que es veu com pel que no es veu. Només entenent com funciona, el ciutadà petit podrà accedir a l'ús i fruit de la seva ciutat. D'aquesta manera aconseguirem democratitzar una ciutat, fent-la educativa.

Un repte ambiciós i ple de contradiccions, però una eina de treball que va mobilitzar totes les seves energies durant un període important. D'aquí van néixer molts projectes, realitzats o no, que van configurar un primer patrimoni de

contingut, l'Aula de la Natura, el Taller d'Història, l'Escola de Monitors, etc.

He de fer constar l'entusiasme amb què en Quim va treballar en aquesta època amb la intenció d'incidir en el desenvolupament dels fets, de millorar qualitativament els serveis que s'oferien als nois i noies de Girona. Va ser una dedicació profunda i exclusiva que s'ha concretat entre altres coses en tot el material elaborat en els serveis i en el Projecte Onyar sobre una proposta de discussió del projecte educatiu per les escoles de la ciutat (de propera edició).

Si en aquesta fase va fer un pas qualitatiu a una visió de ciutat, de seguida va connectar amb un altre centre d'interès latent des de la seva joventut, el medi ambient.

De la ciutat al territori

De la ciutat al territori, preocupació que darrerament anava aprofundint. Aquest pas el va fer per mitjà d'un projecte concret, que era una de les seves línies de treball. Va ser en el moviment de defensa dels Aiguamolls de l'Empordà.

No era casualitat que en Quim s'hi aproximés i aportés la seva experiència i ganes de fer feina. En

"L'animació sòcio-cultural és una acció amorosa; una acció que es fa perquè estíem".

TREBALL DE REDACCIÓ

1985: Joaquim Franch, Premi Artur Martorell de la Generalitat de Catalunya.

primer lloc, la descoberta que prop de les nostres contrades hi havia un espai natural extraordinari, i en segon lloc, perquè hi havia un potencial humà amb ganes de treballar.

Els aspectes puntuals, l'amor pels ocells (un dels primers treballs a l'Ajuntament va ser l'edició d'un llibre sobre els ocells de la ciutat) i la possibilitat d'incidir en un canvi qualitatiu del nostre entorn, el van fer un dels col·laboradors de tot això que en aquests moments s'ha convertit en el Parc Natural. I posteriorment ho tornaria a fer per altres projectes, com la defensa de les Gavarres.

L'Educació en el Lleure ja es podia plantejar com un projecte concret d'intervenció i millorament del territori on els nois i noies de les nostres comarques aprofitarien el seu lleure per fer un servei, per estimar més el seu país i per esdevenir uns agents del millorament col·lectiu.

Tot això ho recull, com sempre; ho escriu perquè esdeingui una eina de treball, i fa el llibre que va guanyar el primer premi Artur Martorell; el fet de guanyar aquest premi representa un lligam entre generacions de dos personatges singulars que han fet de l'educació i la cultura la seva eina de treball.

La formació no formal

A més, i de forma paral·lela, compartim la tasca en la qual ens vam conèixer, la formació. Eina de canvi, de possibilitat de la circulació d'informacions, de provocar reflexions i espai on tots hi aprenem coses. En aquest camp havia deixat la formació reglada de l'Escola de Mestres, per dedicar-se a la formació no formal, prop dels agents d'in-

tervenció social. Formant per la intervenció entesa com una presència individual, col·lectiva i institucional alhora. Una presència intencional orientada més enllà del present. Formació de monitors, animadors, mestres, pares, etc... era un espai d'esmerçar-hi molts esforços i moltes hores per fer el que ell en deia "efecte multiplicador". En aquest sentit la seva metodologia es centrava principalment en el grup, una exigència enèrgica en el treball i en un treball d'ajuda a ordenar i sintetitzar la pràctica i l'experiència.

Aquesta forma de fer no era gratuïta, sinó a canvi d'una exigència en el rigor i en la reflexió, aspecte en el qual era d'una contundència a vegades difícil de suportar. El paper de formador l'assumia en el benentès d'un compromís en el treball a partir de la reflexió de tot el grup.

Tot això s'anava perfilant com un discurs, un inacabat discurs de la recollida de l'experiència des del lleure a l'educació, de la ciutat al territori, i darrerament de la cultura al desenvolupament econòmic.

Aquest procés anava madurant a poc a poc, i dirigint el seminari de Directores de Projectes Culturals de "Pati Manning" a la Diputació de Barcelona, intentava connectar la nostra experiència amb les aportacions i estudis realitzats al Consell d'Europa i a la Unesco.

Darrerament la seva preocupació es centrava en la manera en què les Polítiques Culturals han d'ajudar a elaborar la identitat i la pertinença d'una col·lectivitat, motor del desenvolupament cultural i econòmic d'un territori.

Un bagatge i un repte

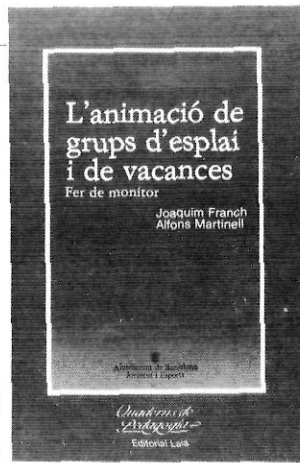
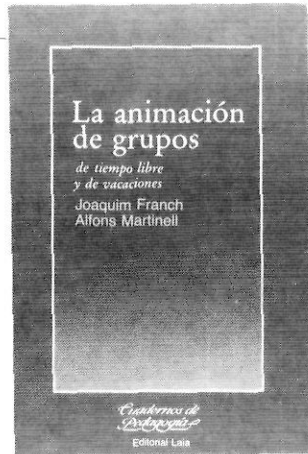
Aquesta incomprendible desaparició ens ha deixat un bagatge a mig camí i un repte molt important d'aconseguir continuar moltes de les coses que estan, com sempre, en procés.

Això no és nou, en Quim Franch era una persona que estava al davant de les coses el temps just i que generalment deixava que la gent continués el treball; el seu paper era d'ajudar per al disseny i la conceptualització, però creia que els grups han de fer el seu camí. Si això era a vegades mal viscut, com un abandó, ara, amb la seva mort, el seu abandó ha de ser un estímul per treballar i participar en els projectes que ens proposava.

Com em deia:

"En totes les històries personals hi ha retalls d'altres històries."

Alfons Martinell és tècnic de Cultura de l'Ajuntament de Girona.

Aproximació a la bibliografia de Joaquim Franch

Natura I. Primeres descobertes. Ed. Hogar del Libro, S.A. Col·lecció Esplai, núm. 16. Barcelona, 1966, pp. 166. (Traduït al castellà i editat per la mateixa editorial l'any 1968). Reeditat per l'Ed. EDEBE, Barcelona, 1983, sota el títol *El Farell: Descobriments de la natura*.

Natura II. Al vent! Ed. Hogar del Libro, S.A. Col·lecció Esplai, núm. 19, Barcelona, 1967, pp. 230. Reeditat per l'Ed. EDEBE, Barcelona, 1983, sota el títol *Turó de l'Home: Els ocells a la natura*.

Natura III. El dia i la nit. Ed. Hogar del Libro, S.A. Col·lecció Esplai - SCV núm. 26. Barcelona, 1968, pp. 158. Reeditat per l'Ed. EDEBE, Barcelona, 1983, sota el títol *Matagalls: El dia i la nit a la natura*.

Clubs d'esplai per a infants i adolescents. Ed. Hogar del Libro, S.A. Col·lecció Esplai - Sèrie especial. Barcelona, 1969 (exhaurit).

La fotografia: estri d'animació, mitjà d'expressió. Ed. Hogar del Libro, S.A. Col·lecció Esplai - SCV. Barcelona, 1969 (exhaurit).

Muntatges àudio-visuals. Ed. Hogar del Libro, S.A. Col·lecció Esplai - SCV Barcelona, 1969.

Olimpiades i jocs esportius. Ed. Hogar del Libro, S.A. Col·lecció Esplai - SCV Barcelona, 1970 (exhaurit).

L'autogestió a l'escola. (Obra guanyadora del Premi "Antoni Balmanya" 1971) Ed. Nova Terra. Col·lecció "Síntesi" - Sèrie "documents a la recerca" núm. 8. Barcelona, 1972. pp. 301.

Vers un medi educatiu. Ed. Nova Terra. Quaderns d'Educació núm. 1. Barcelona, 1973. pp. 73. (Publicat en castellà per la mateixa editorial el 1974).

Comunicació-educació. Ed. Nova Terra. Quaderns d'Educació núm. 3. Barcelona, 1973. pp. 53.

El grup-classe. Ed. Nova Terra. Quaderns d'Educació núm. 6. Barcelona, 1974. pp. 50.

El mestre en el grup-classe. Ed. Nova Terra. Quaderns d'Educació núm. 7. Barcelona, 1974. pp. 77.

Línies d'actuació per a construir l'escola de tots. (Dins: Catalunya cap a l'any 2000). Ed. Blume - Publicacions de la Fundació Jaume Bofill. Col·lecció Temps de Futur. Barcelona, 1979. pp. 91-108.

A l'aguait d'una aventura (llibre per als Rangers/Noies Guies). Ed. Minyons Escoltes-Guies Sant Jordi de Cata-

unya. Barcelona, 1980. pp. 486. (Va col·laborar també en els llibres per a Llops / Daines —*Estels enllà*— i per a Pioners/Caravel·les —*Iles, busquem una vida nova*—, fruit de tot procés de treball dins l'escoltisme catòlic català assessorat per en Joaquim Franch i conegut com a *Debat de Mètodes*).

L'animació de grups d'esplai i de vacances —Fer de monitor— (en col·laboració amb Alfons Martinell). Ed. Laia. Col·lecció Quaderns de Pedagogia núm. 12. Barcelona, 1984. pp. 205. (Traduït al castellà i publicat per la mateixa editorial el 1986).

L'equip de monitors (dins de: AA.VV. Ponències - Jornades Catalanes d'Educació en el Temps lliure, 1, 2 i 3 de novembre de 1985. L'Hospitalet de Llobregat). Ed. Entitats Convocants de les Jornades. Barcelona, 1985. pp. 25-39.

El lleure com a projecte (obra guanyadora del 1r. premi "Artur Martorell" d'educació en el lleure). Ed. Direcció General de Joventut - Generalitat de Catalunya. Barcelona, 1985. pp. 147.

Construir un projecte d'escola (en col·laboració amb Joaquim Pèlach). Ed. Eumo. Col·lecció Interseccions núm. 3. Vic, 1986. pp. 115.

Els aiguamolls del Baix Empordà (en col·laboració amb Ramon Fortià). Editat per la Diputació de Girona i la Caixa de Barcelona. Col·lecció "Estanislau Vayreda i Vila". Sèrie "Els espais naturals de les comarques gironines", núm. 1. 1987.

Escola i acció socio-cultural (dins Ponències i Comunicacions Interacció 84 Escola d'Estiu d'acció socio cultural, setembre 1984). Diputació de Barcelona, vol. 2, pàgs. 43-53.

Participació en els textos escolars sobre Llenguatge i Experiències d'EGB per a Editorials Casals.

Diverses col·laboracions a *Perspectiva Escolar* i *Guix*. Textos d'anàlisi de les línies de fons de l'escoltisme "viscut"; *Estels enllà, A l'aguait de l'aventura i l'Illes*.

Redacció dels suplementes bianuals de pedagogia per a l'Enciclopèdia Espasa.

Queden pendents de publicació materials sobre l'experiència docent a la Universitat, elaborats amb Pere Darder i els que sobre Gestió Cultural havia preparat amb l'Eduard Delgado i l'Alfons Martinell.